

## ELŐFIZETÉS:

Egész évre 6 ft.  
Fél évre . . . 3 ft.  
Negyed évre 1 ft. 50 kr.

A lap szellemi részét  
illető küldemények a  
szerkesztőnek, anyagiak  
a lap tulajdonosnak kül-  
dendőek.

## BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ KÖZLÖNY.

## HIRDETESI DIJ:

egy 1 hasábos petit sor  
10 kr., többzetűri hirtér-  
ténél olcsóbb. Nyilttér  
sora 25 kr. Belyegdíj minden  
hirdetésnél 30 kr.  
A hirdetések Bittermann  
Nándor nyomdájában és  
a szerkesztőnél fogad-  
tatnak el.  
Kéziratok nem küldetnek vissza.

Egyes szám ára 10 kr.

Megjelenik minden kedden és pénteken.

Egyes szám ára 10 kr.

## A 19-es bizottság.

II.



Fontosabb feladata is lesz még a multkor elsorolt közgazdasági problémák jó megoldásánál a 19 es bizottságnak.

Es ez: a járásoknak a mostaninál célszerűbb beosztása.

Nem lehet tagadni, hogy csak a megszokás és kényserhelyzet tudja megbarátkoztatni a községeket oly

beosztással, mely nem tekintve sem természetes emporiumaikat, sem más közszükségleteikben gyakrabban látogatott helyi központjaikat: bizonyos — talán régi, de annál helytelenebb — szokás alapján oda tette a szolgabírói helyeket, ahol eddig voltak és vannak.

Maga a miniszteri leirat is komoly kívánalomkép emeli ki, hogy a szolgabírói szék hely legalább a járásbírói székével lehessen összeesnek. Van a megyében jelenleg több község, melynek máshol van a törvényszéke, máshol a járásbírói szék, máshol a hadkiegészítő parancsnoksága, máshol az illetékkiszabása, máshol a telekkönyve.

Hogy milyen csapás ez ugy egyesekre, mint magára a községi eljáráskra, azt felesleges részletezni.

A polgári jegyző egyszer közderültsegre panaszkodta el, mily gyakori eset, hogy ugyanegy napra, ugyanegy órában, néha két, sőt háromfelé is kellene indulnia — hivatalból.

Ennek az abnormis állapotnak végét kell vetni, végét még akkor is, ha az illető község és kerületek vagy járások a régi állapot fenntartása mellett deputációznak Mert kétségtelen, hogy a zomborvidéki ember, akinek itt mindig akad több ellátni való dolga is, ha egy van, szivesebben és könnyebben jut el ide, mint oly faluba, ahol a szolgabíró jogkörén kívül semmiféle más ügyét nem rendezheti. Sőt itt, ha ügye nincs is más, talán eladni, venni, kérdezni, tudakolni, szorgalmazni valót mindig; mert itt székel minden hivatal, melyre polgári életében hébe-hóba rászorul.

Ugyanez áll Baja és Ujvidék környékére, valamint a hódásági járásbírói területére nézve.

A többi szolgabírói szék legalább megfelel azon minimális követelésnek, mely szerint járásbírói székkel esik össze a székhelye.

Ugyanez a bizottság bölcsen tenné, ha ezuttal a megyei uti biztosok kellő számáról és székhelyük állandó, célszerű megállapításáról intézkednék. A községek, ha lesz a megyének oly állandó velük érintkező községe, mely a hiányokra figyelmezteti, tanácsával kisegíti, szakértelmével meggyőzi őket a szebből és jobbról, remélhetőleg szivesen fognak utasításainak engedni s a régi maradiságból kibontakozni.

Részünkről még azt is kívánatosnak tartanók, hogy a járásorvosok állása csakugyan a közegészségügy szolgálatában álló hivatali emeltessek.

Ha nincs elég költség, hogy járásonkint lehessen orvost állítani, akkor kapjon minden két, vagy vasuti forgalmu helyeken három járás egy orvost, de az aztán legyen tényleg, ne csak névleg, azon terület orvosa. Sokban hátra vagyunk, de tán semmiben annyira, mint az emberileg főfontosságú közegészségügy gondozásában.

A mostani rendszer igazán céltalan sallang. Az a fizetés, amit a járásorvos kap, végtelenül kevés ahhoz, hogy érte komolyan dolgozzék és lelkesüljön; arra meg, hogy — mint a nagy része most — semmit se tegyen az ügyért, igazán nagyon sok. Az ilyen orvos, ha hivatalát komolyan veszi, örökké rendelkezési állapotban levén, soha napokig se maradhatván székhelyén, privát praxisában veszít s a hivatalra meg ráfizet.

Ez tehát így, ahogy van, se az egyéneknek — ami még hagyján volna — se a kitzűzött célnak nem felel meg. Az ő teendőiket megosztott honoráriumért szivesen elvégzik a községi orvosok, akik — ha lesz bennük komoly törekvés — épen mert a helyszínén észlelnek mindent, javíthatnak is, ellenőrizhetnek is mindent, ami szakmájukba vág.

Egyébiránt meg vagyunk győződve, hogy a 19 es bizottság szép szerepéhez arányos fenköltéssel és minden magán tekintet félretételel fogja a közgyűlésnek javaslatait megtenni.

7927. szám.

alisp. 1883.

## Meghívás.

Bács-Bodrogh megye törvényhatósági bizottmánya pénteken **f. évi május hó 11-ik napján** reggeli 9 órakor — a megyei palota nagyertermében — **rendkívüli közgyűlést** tartandó, melyre van szerencsém uraságot, mint a törvényhatósági bizottmány tagját, czennel tisztelettel meghívni.

Ezen közgyűlés tárgyai:

1. A f. évi ápril 17-én tartott első évnegyedes közgyűlésnek 3. számú határozatával kiküldött 19 tagú bizottságnak, a megyék háztartásáról szóló 1883. évi XV. t. e. 16 §-a rendelkezéséhez képest alkotandó szabályrendeletre vonatkozó előterjesztése.

2. A kocsmai zárórákra és

3. A megyei lótenyésztés emelésére vonatkozó szabályrendeletek tárgyalása.

4. Drakulits Mita és érdektársai szenttamási lakosoknak felelőzése, a községi képviselő testületnek ugarföld meghagyása tárgyában hozott határozata ellen.

5. Az ármentesítő társulattal alakult apatini „árkiviz” birtokosok alapszabály és műszaki terveinek az 1871. évi XXXIX. t. e. 12. §-a értelmében való előterjesztése.

6. A megyei gazdasági választmánynak előterjesztése a bezdánó besei útvonalnak kiépítettlen részére nézve hozzá utasított ajánlatokra.

7. Az uradalmi italmérésű jogok a községek általi megváltása tárgyában 285/1881. sz. a a kincstári uradalommal szemben nyert alispáni felhatalmazásnak a magán uradalmakra leendő kiterjesztése.

Kelt Zomborban, 1883. évi május hó 2-án.

Schmausz Endre s. k.  
alispán.

## A „Gazd. Egylet” közleményei.

A Bács-Bodrogh megyei gazd. egyesület által f. évi május hó 19-én B. Almáson rendezendő szántás- és ekeverseny végrehajtó bizottságába a következők választottak meg: Siskovits Tamás, Pleszkán Mihály, Kéhl Péter, Bauer János, Stabl József, Parczon Antal, Kovacsits Albert, Mayer József, Kovacsits Károly, Antunovits József, Csicsáky József, Arnold Antal, Piukovits János, Bakay N., Deák Zsigmond.

Bács-Bodrogh megyei gazd. egyesület választmánya a lótenyésztési szakosztályával nagys. Szemző Gyula ur elnöklete alatt Szabadkán f. május hó 3-án közös ülést tartott, melynek több tárgyait a Szabadkán ez évben rendezendő méz-, termény- és gyümölcskiállítás s a megyei lótenyésztés emelése céljából alkotandó szabályrendelet megállapítása képezték. Elnök hivatkozva azon körülményre, hogy a szabadkai gyümölcs- és terménykiállítás még az 1881. évi munkatervbe vétetett fel, minthogy azonban ez 1882. évben a beüvetkezett fagyok miatt siker kockázatása nélkül nem volt megtartható: ez alkalommal felbivja a választmányt annak kinyilvánítására, kívánja-e a kiállítást ez évben Szabadkán megtartatni?

Több hozzászólás után határozott, hogy 1883. év folyamán Szabadkán a végrehajtó bizottság által annak idején kijelölendő időben a bácsmegeyi méhészet egyesülettel együttesen méhészet-, termény- és gyümölcskiállítás tartassék, megválasztva ugyanaz alkalommal a kiállításra vonatkozólag teljhatalommal felruházott végrehajtó bizottságot, mely a következő tagokból áll: id. Vojnics Lukács ideigl. elnök, Polyakovits Alajos, Antunovits Lajos, Zomboresevits Ferenc, Varga Károly, Malachovszky László, Hónes Dezső, Milassin Jakab, Varga Agoston, Magyar György, Szárits Kálmán, Törley Gyula, Vojnits Sándor, Haverda Mátyas, Rácz Vilmos, Beduár Károly, Regényi Lajos, Czarda Ede, Berényi Lajos s egy a bizottság által választandó jegyző.

2. A tárgysorozat 2 ik pontjánál elnök felolvastatja a Bács-B. megye ápril hó 18-án kelt 146. közgy. számú határozata értelmében a gazd. egyesület lótenyésztési szakosztályához véleményezés végett átküldött szabályrendeleti javaslatot, mely több hozzászólás

után általában elfogadjatik, a siker biztosítási céljából azonban a szakosztály kéri a tettes alispán urat, miszerint annak végrehajtásánál a közreműködő közegeket előre utasítsa, hogy a kitzűzendő időben a vizsgálat szigoruan betartassék.

3. Regényi Lajos ajánlja, hogy ennek kapcsán a gazd. egyesület által egyöntetűség tekintetéből a városi törvényhatóságok is ezen szabályrendelet betartására felhívassanak. Az ajánlat helyeslőleg elfogadjatván a városi törvényhatóságok ily irányban felszólítandók.

4. Lótenyésztési célokból évenként esikő díjazások szoktak rendeztetni, s miután ez Szabadkán már régen nem tartatott Regényi Lajos indítványozza, hogy az jelen évben a terménykiállítással együtt eszközöltessék. Elnöknek válasza után, mely szerint az alispán ural ez érdemben történt megállapodás szerint az, az idén Kulán fog eszközöltetik, ez ügy elejtetik.

5. Zomboresevits Ferenc irásban benyújtott indítványa a szabadkai termény s mézkiállítást illetőleg a kiállítás végrehajtó bizottságához áttétetni határozatati.

6. A ménesikóvásárlás is a lótenyésztési szakosztály körébe tartozván Polyakovits Alajos indítványozza, hogy a magas ministerium ez irányban megkerestetik, miszerint ez is a lótenyésztési szakosztály közbejárásával eszközöltessék. A magas ministerium ez irányban megkerestetni határozottat.

Végül Rácz Vilmos buzgó elnökünknek nagys. Szemző Gyula urnak, ki ez alkalommal különösen Szabadka város érdekei előmozdítása tekintetéből fáradságot nem kímél, jegyzőkönyvi köszönetet szavaz. Az ajánlat helyeslőleg s éljenzéssel elfogadjatván, nagys. Szemző Gyula urnak a gazd. egyesület buzgó és fáradhatlan elnökének ez alkalomból is, köszönet jegyzőkönyvileg fejezendő ki.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

Kulán május hó 6-án a községhezán ns. Szemző Gyula ur, gazd. egyl. alelnök jelenlétében a kulai szántás- és ekeverseny ügyében igen nagy számú érdeklődő gazdától látogatott értekezlet tartatott, melyen a versenybizottság a következőleg lett megválasztva: Fikácsi Gyula elnök; Diener János jegyző; Dudás Márton pénztárnok. Választmány: Schiek Mátyas, Rácz György, Schlagger László, Blanz Miklós, Kichler János, Rech Ferenc, Derkovits György, Vig György, Kulyanesity Rada, Vuits Pera, Kovacsits Emil.

A vetések állása és a mezőgazdaság állapota április hó 24-től 30-ig. A földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministerium állandó gazdasági tudósítótól beérkezett tudósítások szerint általában kedvezőnek mondható. Az őszi vetések általában kielégítő, a hideg időjárás és fagy a vetések egy részét megkritikotta és részben fejlődésükben gátolta, azonban az eddigelő csak az ország felső megyéiben okozott számbavehető károkat, sőt az Alföld nagy részében és a volt erdélyi megyékben az őszi vetések, mai állásuk szerint, igen jóknak mondhatók. Ellenben a repce nagy részét szenvedett, sőt Gömör, Nógrád, Pozsony, Zemplén, Veszprém, Szatmár, Bács-Bodrogh és Krassó-Szörény megyék némely vidékén a fagyok következtében részben kipusztult. A tavaszi munkálatokkal több helyt még nincsenek elkészülve; a volt erdélyi megyék egy részében a munka még alig indult meg, de a hol a tavaszi kikelték, ott jóknak mondatnak, kivált a későbbi vetések. Takarmánynövények közül a herefélék az ország északi megyéiben, az őszi bükköny pedig a dunántúli megyékben fagy által szenvedtek. A gyümölcsfák csaknem mindenütt bő termésre nyujtanak kilátást. A takarmányhiány még mindig sok panaszra szolgáltat okot, leginkább az erdélyi megyékben.

Kula, május 1. A gyakori esőzés és a kedvező időjárás következtében a tavaszi vetések sokkal jobban állanak; az őszi vetések pompásak. Egy hét mulva a tengeriültetés be lesz fejezve.

Zombor, május 2. Az időjárás az utolsó napokban igen kedvező volt, mi által azon helyzetben vagyunk, hogy a vetések állásáról biztos itéletet mondhatunk. Az őszi vetések általában jól állanak, a repce kivételével, mely nagyobb részt kifagyott. Kiváltkép a buza nem hagy semmi kívánni valót hátra, míg az árpa némely helyen a fergek által szenvedett, dacára annak azonban mégis kielégítő. A tavaszi vetésről nem lehet ugyan ezt mondani. Az abnormális időjárás, mely a zabvetés alkalmával uralkodott, mint már akkor mondtam volt, nem maradt befolyás nélkül a vetés fejlődésére, mert a korai vetés oly ritkán kelt ki, hogy nagyobb részét kiszántották; ott pedig a hol meghagyták, kevés kereszt lesz, azt a nem szakképzett is megítélheti, mert a mi abból a korai vetésből eddig ki nem kelt, az nem is fog kikelni soha, a mi különben ugy is egész fölösleges volna, mert az ugy sem fejlődhetne egy arányban azzal, a mi már két hét előtt kikelt. A tengerit most ültetik mindenfelé, és ha az idő továbbá is kedvező maradt, 8—10 nap mulva már ki is kel Gabnaüzlet teljesen pang.

## Hirek.

Supka Jeromos zirci apát, a napokban több napig a bajai rendház vendége volt.

**A Bács-Bodrogh megyei női kézműkiállítás,** mely szept. 2-án fog Zomborban ünnepélyesen megnyitást, valóban nagyszerűnek ígérkezik — az egész megye mozgalomban van és mindegyik járás a másikon tul- tenni iparkodik, miben kétségtelesen legnagyobb része van a kiállítás lelkes védnökének Sándor Lujza ő méltóságának. Minthogy mellőzhetlenül szükséges az ez érdemben folyó mozgalomról, kellő tájékozás szempont- jából a nagyérdemű közönséget értesíteni, ez alkalom- mal a kiállítás megyei szervezetét kell mindenek előtt körvonalozni. Hogy a kiállításra szánt munkálkodás megyénk minden városában és községében egyöntetű- leg folyjon és a kész munkák minden helyről egyszerre beküldhetők legyenek, mi úgy a rendezés mint a postai költségek tekintetéből óhajtanánk: a kiállítás végrehajtó bizottsága jónak látta, hogy a mozgalom szervezése tekintetéből megyénk minden községében egy-egy lelkes úrnő felkérésék, ki saját községében az egész köz- hasznu tevékenységnek központja, vezére, apostola le- gyen. E tekintetből a kiállítás védnöke március hó 29-én a következő körirattal kereste meg a megyei szolgabíró urat és a zentai polgármestert: „Urasá- god a megyei és az országos hírlapokból bizonyára értesült már arról, hogy a zombori jótékony magyar nőegylet védnökségem alatt ez év szeptember havában Bács-Bodrogh megyére kiterjedő női kézmű iparkiallítás rendez a megye székhelyén Zomborban ismerve t. uraságod lelkes buzgalmát, mellyel minden kultu- rális mozgalmat, és kivált az anyamegyénket érdeklő- ket felkarolni és sikeressé tenni szokott: tisztelettel- jesen felkérem, hogy e nemes érdelemmel ezen megyei kiállítás ügyét is magáévé tenni kegyeskedjék — mit ez alkalommal azért fog tanúsíthatni, ha a járásában levő községek mindegyikéből, lehetőleg mielőbb, egy egy hölgyet megnevezni sziveskedik, aki az illető község- ben alkalmas és hajlandó volna arra, hogy ott helyben a kiállítási mozgalomnak apostola, vezére legyen. A kívánt névsor mielőbb beküldését kérvén — a kiállítás előmozdítását újból szíves figyelmébe ajánlani bátor kodom. Sándor Béláné.” E felhívásra a megye nagy érdemű szolgabírái azon kijelentéssel, hogy nemcsak e kérelem teljesítésével, hanem azonkívül is minden tőlük telhető módon ezen anyamegyénkre annyira fontos moz- galmat saját körükben előmozdítani hazafias kötele- ségüknek ismerik — a kért névsort beküldeni szives- kedtek. E névsor vétele után a kijelentéssel a kö- vetkező körirattal kérték fel, hogy mint a kiállítás végrehajtó bizottságának kültagjai a megbízatást elfo- gadni és a kiállítást sikeressé tenni kegyeskedjenek: „Nagysád! A Bács-Bodrogh megyei női kézműipar kiállítás végrehajtó bizottságának, névszerint Sándor Lujza kiállítási védnök ő méltóságának és Esztergamy Bórbála zombori nőegyleti elnöknő ő nagyságának ne- vében bátorkodom Nagysádat tisztelettel felkérni, hogy községében a kiállítási mozgalomnak, a mellékelt pro- gramm értelmében vezetője és intézője kegyeskedjék lenni. Mindenekelőtt szükséges az előkelő köröket és a népet egyaránt az eszme felkarolásának megnyerni — mert csak így fog a tervezett kiállítás a megye be- csületére válni és tanulságossá lenni. A végrehajtó bizottság tiszteletteljes kérelmét ismételtén szíves fi- gyelembe ajánlva vagyok — legalázatosabb szolgálja dr. Margalits Ede, kiállítási titkár. A kiállítási moz- galom vezetői a megyében a következő úrnők: Deák sz. Latinovics Mária (Almás, Tatabáza, Mateovics, Kunbaja, Bajmok); Milaszevics Nina (Mélykut); Bo- romisza Erzsébet (Jankovác); Horváth szül. Schöft Anna (Felső-Szt. Iván); Auer Ferencné (Csávoly, Rév); Halm Mathild (Madaras); Nagy Samuné (Kisszállás); Sándor Jánosné (Baracska); Rehak Nándorné (Báthmonostor); Budánovics Istvánné (Béreg); Barity Istvánné (Bí- kity); Kulcsics Gyözőné (Borsód); Hauke Antalné (Csataajta); Rogovics Ignánné (Dautova); Pentz Adánné (Gara); Radimeczky Ferencné (Gákova); Király Imréné (Katymár); Zátanyi Józsefné (Kolluth); dr. Offen- heimer Vilmosné (Sztanisics); özv. Kovács Nep. Jánosné (Rigycia); Késmárky Béláné (Szántova); Leseditzky Károlyné (Vaskut); Schmauz Károlyné (Apatin); Be- rec Károlyné (Bojogeva); Gaiszt Béláné (Doroszló); Szalay Frigyesné (Karavukova); Sinkó Mihályné (Ku- puszina); Floch Györgyné (Monostorszeg); id. Mihelsz Jánosné (Prigl-Szt. Iván); Kamerer Ferencné (Rác- Militics); Grüber Miklósné (Szónta). (Folytatása köve- tkezik.) Dr. Margalits Ede, kiállítási titkár.

**Dal- és táncestély.** A zombori kaszinó-egyleti dalárda 1883. évi május hó 14-én, pünkösd-hétfőn a „Vadászkürt” szállóház nagytermében rendkívüli dal- és táncestélyt rendez, melyre a n. é. közönséget tisz- telettel meghívja. Műsorozat: 1) Kiért őrítsem e po- hárt? Férőkaralad Thern Károlytól. 2) Egyveleg Er- kel Ferenc „Bánkban” dalművéből. — Hegedűre és zongorára alkalmazta Doppler Károly. — Előadják dr. Modor Vidor és Bieber Gyula urak. 3) Gyere haza édes anyám! — Népdalfűzér. — Férőkarra alkalmazta Huber Károly. 4) Lili-kerülő Báni Sándortól. — Zongorakísérettel éneklé Thim Flóra kisasszony. 5) Katona-kar a „Faust” dalművéből, Gonnod Károly- tól, zongorakísérettel. Éneklé a dalárda. Thim Flóra kisasszony szíveségből működik közre. A szünetek alatt Herczenberger Sándor zenekara játszik. Kezdeté 8 órakor. Az előadást tánc követi. Belépőjegyek 80 krajcárjával Falcione Gusztáv ur kereskedésében előre is válthatók. A pártoló tagsági jegyek szelvényei ezen estélyre nem érvényesek.

**A Bács-Bodrogh megyei községi tanító egyesület** bajai fiókegylete a múlt hó 26-án alakult meg 22 tag- gal. Megválasztottak: tiszteletbeli elnöknek dr. Ivánovics Pál (ki 30 frttal az alapító tagok sorába lépett) elnöknek dr. Bartsch Samu, másodelnöknek Stekler Samu, pénztárnoknak Heller Richárd, jegyzőnek Bocskay Kristóf, választmányi tagoknak Petrovácz István, Borza Nándor és Kancsár István.

**Sztanisicson** április 30-án ideiglenesen Zomborba áthelyezett Bauer Ferenc m. kir. csendőrmester ve- zette oltárhöz városunk legszebb hölgyét Mián Moretti Sarolta k. a. ot. Boldogságot kívánunk az ifjú házaspárnak!

**A gombos-vaizskai ármentesítő és vizsabayozási társulat** f. évi április hó 22-én tartott közgyűlésen elnö- kének: Gromon Dezső orsz. képviselőt, alelnök-igaz- gatójának: Berecz Károly jegyzőt és pénztárnokának: Mayer János hódásági lakost választotta meg.

**Apatinban szombatira virradóra Csinecek tanító- nak és szomszédjának háza,** ismeretlen okból kiütközött tűz folytán, leégett.

**Az igazság** érdekében ki kell jelentenünk, hogy P. helybeli polgárnak esütörtökön eltemetett feleségét nem azért nem kísérte pap, mert az illető párbérel adós; hanem azért, mert dacára, hogy a halottas kocsi megfizetésére volt pénze, azt a hitvány összeget, mely a plébánia pénztárának a szegényes temetésért jár s mely Zomborban igazán neveléses csekély, szegénység- gere hivatkozva, megfizetni nem volt hajlandó. Egyéb- iránt P. maga mondta nekünk, hogy 22 frt párbérel tartozik, ami pedig nem igaz. Sajnos, hogy némely embernek minden parádéra van pénze, csak a tem- plomnak meg papnak járó csekélységet nem fizeti meg s aztán még nyilvánosan se restel jogtalan panaszt emelni. Hogy a pap a temetőben a beszterlést elvé- gezte s a szokásos imát elmondta, az magától értetik.

**A helybeli segélyegylet igazgatósága** a május 1-ig könyvelő állomásra 400 frttal, pénztárnokira 300 frttal birtokolt pályázatokat önkénytelenül beszüntetvén, a mostani két hivatalnokot, ezen új javadalmazás mel- lett megtartotta. Semmi kifogásunk nincs ezen urak személye ellen; de igenis van olyan erkölcsi testület ellen, mely pályázatot hirdet s annak határnapját be sem várva, basa módra intézkedik. Ha az igazgatóság meg akarta azon két egyént tartani, főlemelhetne volna fizetésüket pályázat hirdetése nélkül is.

**Dr. Dörj Ferenc,** honvéd főorvos, ismert fog- specialista, Bajáról Orsovára helyeztetett át, helyébe in- nen oda Dr. Bürger Armin ezredorvos helyeztetett át.

**A bajai takarékpénztár** 50 frtot ajándékozott az ottani főgymnasiumnak; szentiványi Dr. Ivánovits Pál, ottani ismert orvos és pártalan közügybarát pedig a főgymn. önképzőkörének két cs. k. aranyat és 25 frt jutalomdíjat, azonkívül egy kereskedelmi iskolai szor- galmas itju javára évenként esedékes 10 frtos alapít- ványt adott.

**Schäffer Miksa** bajmoki csavargó pincért, amint Baján az Azienda biztosító társulat örve alatt szél- hámoskodott, elfogták.

**A Ferenc-csatorna** részvénytársaság bruttó-bevé- tele a múlt évben 268,000 frtra emelkedett. Fülölegül 40,882 frt maradt, melyből a részvényesek javára külön tartalék-alapot létesítettek.

**Egyházi műenek.** A vasárnapi 9 órai misén Tes- sényi Vilma k. a. Concone „Quare tristis” kezdetű szerzeményét énekelte.

**Botrányos** dorobozás folyik vasárnap délutánon- kint a város közepe, a Zinyi-utcában levő Koch Jakab-fürte kúria kertjében. Az utcára nyíló tán- ceteremből a rossz zene és ékelen énekesző messze ki- hallatszik; odabenn bakák és szolgálók kurjongatva járják a káliai ketőt, kiűn az ajtó előtt pedig a gy- alogjárót állva nem valami épületem modorban „udva- rolnak”. Kérjük a rendőrséget, hogy az eféle kedvtöl- téséktől legalább a nyilvánossági jogot vonná meg.

**Pivnicán** tavaly nyáron, mikor az ifjuság a tágas templomterén javában járta a kólót, megjelent ott Babics Velykő és barátja Lazarev Fülöp, két gatyás lovag, és Panin Dragajna gyönyörű szerb leányt ma- gával ragadta táncosa karjai közül, sőt zsákmánya biztosítására revolveréből több lövést is intézett. A leányt kocsiira kapták és vele elváltatták. A leány gyámja pandurokkal utánuk iramodott s Ujvidék alatt elverte őket. Babics elismerte e tettét s úgy nyilatko- zott, hogy a leányt nélkül akarta venni. A zombori kir. törvényszék azonban nem találván, hogy a mai világ- ban csak nőrablás útján lehet feleséghez jutni, Babi- cset két évi fegyházra, Lazarevet pedig egy évi börtö- nre ítélte, míg a kir. tábla helyben hagyott.

**Népszerű** szüzsés. Lugosról írják e hó 3-ról: A sátor-táborban a verő fényes május 1-ét nagy díszel ünnepelte meg a legénység. Valakinek a legények kö- zül értésére esett, hogy e nap tartja a közszertelbe- s és tiszteletben álló Tagányi János százados születés- napját s azonnal összeállott az összes legénység és pom- pás május fát állított a százados ablaka alá és felkö- szöntölte, dallal és éjjennel tisztelte meg. Tagányit e meglepetés annyira megörvendeztetete, hogy legényeit rögtön pompás reggelivel vendégelte meg. Természe- ten ez is hatott.

**A tavaszi** előléptetés alkalmával Sztószárvyevits István, 23. (br. Airoldi) ezredbeli főhadnagy, kapi- tányá léptetett elő.

**F. hó 17-én** Budapestén Olay Lajosnak Erdélyi Gyula, a „Bajai Figyelő” szerkesztője elleni sajtópö- rért, f. hó 23-án pedig Ciglányi Bélának, Sztócek Jó- zsef a „Szab. Közlöny” szerk. elleni sajtópörért fogják az esküdtek tárgyalni.

**Állandó** utcai botrány tárgyát képezi a mester- inasok utcai tantuzása. Szegyen ez a mesterekre, kik — mint látszik — inasait ily felszeg szokásokra kapni hagyják; de a rendőrségre sem dicsegetes, hogy nem talál ma, az iskolai takarékpénztárak korában módot, az ily erkölcsi ferdeségekre vezető tettek meg- gátolására. Ha vasárnaponként csak három-négy rend- őr cirkálna egy-egy órát és egy pár ilyen tantuzó kom- pánit szétriasztana: rövid idő alatt elérnének az, hogy legalább nem lenne nyilvános, hanem csak privát skan- dalum, gyerekeknek pénzre üzött játéka. Igazán meg- utálja az ember ezt a nációt, ha látja, hogy templom és iskola keresése helyett, nyílt utcán, mezitláb, nyakig rongyban pénzre játszik s az állami és városi javító alkalmakat bünehajólag kerülve, gyarapodik a nálunk ugyanis mániászerű hazard játékok gyakorlásában. Tud- tunkkal van Zomborban becsületes ipartársulat; nem köthetné ez tagjai szívére, hogy ilyesmit inasainak meg ne engedjenek?

**A helybeli** főgymnasium VIII. osztályú tanulói az osztályvizsgálatokat mind sikerrel állották meg.

**Hétfőn** kezdődik a helybeli főgymnasiumban az írásbeli érettségi vizsgálat.

**A folyó hó 3-án,** azaz Áldozó esütörtökön, csak- ugyan áhítatos egy ünnepélynek valánk szemtanúi a helybeli róm kath. templomban. Már a templomba be- lépés észrevétetét, hogy itt egy bizonyos ünnepélynek leszünk szemtanúi,

**A templomban** két diadal kapu annál is inkább jelezé: minek kell itt véghezmennie!

**De legmeghatóbb** volt az a belépőre, midőn látta a száza menő, különféle ajku, apró gyermekeket, égő

gyertyával kezökben, szép sorban állva a főoltár szen- telyében, — sanctuariumban — a mint várva várták a hozzájuk leereszkedő legfelsőbb Urat!

Az azonban eljött a várva-várt legmagasabb öröm- nek is az ideje.

Az oltárnál a Mindenhatónak áldozatot bemutató hitelemző Batori János, a szt. áldozás — Communio — után a kisdedekhez fordulva, csakugyan a gyermeki szívhez illő, de valóban az öregebbek épülésére is szol- gáló igaz keresztényi szónoklatot tartott. Elmondta a kicsinyeknek az első szent áldozás tulajdonképeni mi- voltát oly világosan, hogy azt a gyermekek az ő va- lóságában, úgy annak malaszthozó erejét is tökélete- sen megérthették.

A szentbeszéd után következett a szt. áldozás. Ez oly megható volt, hogy nem egy szülőnek esalt öröm könnyet a szemébe.

**Egy szülő.** Gróf Hadik András és a bukovinai székely tele- pek. E cím alatt a „Vasárnapi újság” egyik száma érde- kesen foglalkozik azzal a férfival, a kinek leginkább köszönhető, hogy a hazától elszakadni kényszerült bu- kovinai székely nép az idegen tartományban is együtt maradt s egyesített erejével könnyebben tudott ellent- állni annak az áramlatnak, mely őt, széthullva, nemze- tiségből bizonyosan könnyebb szerrel kivetkőztethette s a magyar hazára nézve örökre elvesztette tette volna. Gróf Hadik András es. k. tábornagy Bács megye örökös főispánja, a hét éves háborúnak egyik legkimagas- lobb alakja, egy ősmagyar erényű, seplőtlen jellemű hős, kortársai magasztalásának tárgya volt, a kis Mária Terézia is „leghűbb lovag”-jának nevezett. —

1774-ben a haditanács elnökévé lett s ez állásban nyílt alkalmá az a hazafias szolgálót tennie nem- zetének, a melyet e sorok elején érintettünk, s a melyre nézve a gr. Hadikféle családi levéltárban őrzött okiratok adják meg a fölvilágosítást. Miután Moldva török tar- tománynak 1776-ban Ausztria számára átengedett része Bukovina név alatt külön katonai közigazgatást nyert, mely 1786-ig tartott, azért ez új országárasz közvetlenül az udvari haditanácsnak lön alárendelve. Az időben (1777—80-ig) keletkeztek az ott még maig is fennálló magyar telepítvények, a székelyek bevándorlása által a moldvai csángó falvakból. Mit keres Bukovinában a magyar? Hát olyan mostoha volna maga az édes anya, hogy számtal leghibebb fiait, a székelyeket, az ősi tűzhelyről? E kérdésre a történelem, különösen pedig az osztrák hadsereg története felel meg, mely elbeszéli, hogy 1772-ben báró Bukow volt Erdély katonai kormányzója, a ki a székely határ- vidék felállításakor az örökös katonaságtól irtózkodó székelyeket annyira üldözte és oly szarnokilag bánt velök, hogy kegyetlenkedési elől több székely család menekült Moldvába, s különösen a Tatros és Tászló part- jain telepedtek meg, a fővesztésre ítélték pedig Moldva bensejében kerestek menedéket. Így menekültek ki ezen időben a mádéfalvi zavarok alkalmával a bukovinai magyarok elődei is a Székelyföldről Moldvába, hol több évi bolyongás után a csángó falvakban találtak bennéjükre hajlékot, míg végre Hadik András tábornagtól, a főhaditanács új elnökétől az a hír érke- zett, hogy az ő kérelmére és erélyes közbenjárása folytán Mária Terézia királynő amnesztiát adott nekik, de nem szabad hazájukba visszatérni, hanem a népte- len Bukovinában kapnak helyet letelepedésre. A sokat bányatolt magyarság elfogadta a súlyos föltételt, s Moldvából átköltözött Bukovinába, hol már akkor is lakott kevés magyarság, részint az utolsó Rákóczi-fül- kelés után Zemplénből, Sárosból Galiciába s innen Bukovinába menekült kurucok utódai, kik az unjonjt- tekel összevegyültek és kezdetben négy falvat ala- pitottak. Hadik András gróf erélyesen vette kezébe a betelepítés ügyét, több ízben bontozta a telepítvénye- ket s az ő terve szerint építette a saját neve után keresztelt Andrásfalvat és Hadikfalvat, melyeket saját költségén magyar lelkipásztorral ellátott, a ki Galici- ából keresztül jön Bukovinába, azt a sok nyomorúságos ruthén és oláh falvat után kellemesen lépik meg az említett rendszeresen épített magyar helységek fehérlő házsorai, melyeknek mindenitén meglátszik a lelkes magyar főur áldott keze. A magyar nemzeti muzeum könyvtárában pedig megvan azon beszéd kéziratja is, melyet gróf Hadik András tábornagy, Bács megye fő- ispánjává történt beiktatása alkalmával tartott, mely azért is említésre méltó, mivel a beszédben a székely- magyarok Bukovinába való telepítéséről is behatóan megemlékezik és mert ez volt az első szónoklat, mely ily ünnepélyes alkalmából nem latinul, hanem magyarul mondatott. A hitűnő katona, nagylelkű főúr és igaz magyar hazafi 1790-ben szenderült jobblétre. Tetemei birtokán, Futakon tétettek örök nyugalomra.

**Rigycián** egy parasztagazda ittasan ment haza és csendesen lefeküdt, hogy mámorát kialudja. Neje vagyis inkább egy asszony, mivel vad házasságban élt, hozzá bement és midőn már elalult, éles beretvával el akarta nyakát vágni. Meg is vágta három helyen, az első vágást a torok mellé jobb felül, a másikat balfelül mérte, mindkétyszer mély sebet ejtett. A hiéna termé- szetű asszony azonban, ki félt, hogy férje valahogy életben marad, a harmadik metszéssel a torkot akarta elvágni. Ezt is megsértette, minthogy azonban az éles beretva a keményebb helyre érve, kicsorbult, az asz- szony pedig e metszést is azzal az erővel mérte, mint az előbbieket, csak kevésbé sértette meg. Most már férje halálát biztosra véve, kiszaladt az utcára és ott lármát csapott, hogy férjét 3 német megölte, őt pedig a szobából kitaszították. A gyorsan elősietett Sach Mór községi orvos a sebeket bevarrta. Nemsokára a beteg kissé magához tért, az asszony hazug állításait megcáfolta és elbeszélte, hogy a tetet nem más, mint vad házasságban élő neje követte el.

**Névsora** a Bukovinából visszatért honfitársaink szükségleteire gyűjtött adakozóknak: Barits István 1 frt, Slezák János 1 frt, Füstös Márton 1 frt, Hervanek Ignác 1 frt, Albert Vendel bíró 1 frt, Gyuri- novits Kálmán 2 frt, Hajnal Lajos gyűjtő 5 frt, Kupka Mátvás 50 kr, Matkovits Marián 50 kr, Slezák József 1 frt, Bittermann Károly 1 frt, Fullér Lajos ifj. 50 kr, Brandt József 2 frt, Slezák Sándor 50 kr, Slezák Mihály 50 kr, Uhercsák Péter 50 kr, K. P. 1 frt, Radimetzky Ferenc 1 frt, Füstös István 50 kr, Huzovits István 20 kr, Kung József 1 frt, Radichich

## Melléklet a „Bácska“ 20-ik számához.

Imre 1 frt, összesen 23 frt 70 kr. Bikity, 1883. évi május 2-án. Hajnal Lajos orvos.

**A zomborvidéki r. kath. tanítóegylet** ez évi nagygyűlése május 17-én csütörtökön d. e. 10 órakor Zomborban a beltéri I. leányosztály termében tartatik, melyre a tanügybarátok ezennel meghívának.

**Szent-Tamás** községben készítenők kövezések és csatornák munkáira az 5000 frt bántópenzzel fölszerelt ajánlatok május 21-ikén d. e. 10 órakor a községi tanácssteremben fogadtatnak el.

**Áthelyezés.** Mizersay János esendőrhadnagy Ujvidékről helyezettett át s helyébe Panojot J. főhadnagy nevezettett ki Kassáról. Dr. Wolf Ferenc, derék ezredorvos, Brassóba helyezettett át.

**Hymenhir.** Michelsz Gyula, zombori gyógyszerész eljegyezte néhai Drakulic Gábor, volt kir. törvényszéki bíró kedves és ritka műveltségű leányát, Darinkát.

**Baján** Valentin Laura kisasszonyt ma vezeti el-tárhoz Szanditz Kálmán nagyváradai kereskedő.

**Petrovszellő.** Tegnap este felé Weisz Ádám itteni lakos 3-4 éves fiacskája a kutba esett és bele fult, a — kut rovása nagyon alacsony volt, a gyermek hihetőleg játszás közben esett a kutba, — a szülők csak 9 órakor jöttek a gyermek nyomára.

**Kulán** jun. 17 én jutalmazással kapcsolatos állami löszemle fog tartatni.

**0-kanizsai hírek.** Hoffmann Ede ó-kanizsai szül. okleveles gyógyszerész segéd, ki mint ilyen a bezdáni gyógyszerteremben volt alkalmazásban e hó 2-án Kalo-csán megmérgezte magát. — ? — A táviró hívó hangjára a megrémült szülők siettek fiuk holttestéhez; azonban az apa hon hagyott családját másnapi sürgönyében megnyugtatólag értesíté. — E hó 5-én egy veszett eb három kis gyermeket mart meg, egyiket ajkán, másikat kezén sebész meg a veszett állat. A gyermekek orvosi gyógykezelés alatt vannak, a veszett ebet huszárok verték agyon. Helyén volna, ha az eljárás a kodorgó kutyákat összeszedetné, azonban szívére kösse a pecérnek, hogy az elfogott ebeket ne az utcán a közönség megbotránkoztatására verje agyon, hanem mérsékelje hevét, míg az elfogott dezen torokat elszállítja. — Jó hírvéü vendéglősnök Homay János nagyszerűen berendezett kerti helyiségét e hó 9-én nyitandja meg, kedvezőtlen idő esetén e hó 12-én. Közönségünknek ismét lesz alkalma egy kellemes estét együtt tölteni. A költséget nem kimélő vendéglősnek esakis pártolást kívánhatunk.

**Kovágo Gyura,** óbecsei lakostól Szabadkán a „Vörös ökörben“ 175 frttal terhelt tárcáját ellopták.

**A Palics** vendéglőjét Ellenberger kapta meg.

**Bende Imre,** Ujvidék orsz. képviselője, az ottani tüzoltó egyletnek 50 frtot ajándékozott.

**A bajai távirót** május 3-ára kirabolták s 36 frtot elvittek egy fatárból, mely alatt még két ötvenes sikerrel lappangott.

**Zentan** Reitman Ferenc, a „Zentai Ellenőr“ új szerkesztője, tartja izgalomban a kedélyeket. A józan „Z. Híradó“ utolsó száma három párbajesetet szelöztet, melyből kettőnek Gombos Gábor polgármester, egynek Mikosevits József ügyvéd az alanya.

**Kohn Károly** bajai ügyvédi írnok, Kálai vezetéknevet váltott.

**Uj váltóürlapok.** A m. kir. pénzügyminiszter a következő körrendeletet intézte valamennyi kir. pénzügyigazgatóságokhoz és kir. adóhivatalhoz: Ezennel közöztetik, hogy a jelenleg forgalomban lévő bélyegzett kincstári váltó-ürlapok helyett f. évi május 1-től kezdve új váltóürlapok bocsátatnak forgalomba. Az új váltó-ürlapok és pedig egy a krajcáros, mint a forintos bélyeg értékűek egyenlő nagyságban 323 milliméternyi szélességű, 112 milliméternyi magasságú rétfornával bírnak. A forintos váltó-ürlapok kékeszürke, a krajcárosak pedig világosbarna színű alnyomattal ellátott és kerettel körülvárt „váltó“ feliratu vízjeggyel gyártott vékony fehér papíron fekete nyomással és külön: magyar, horvát, német és olasz szöveggel vannak kiállítva. — Ugy a kékeszürke, mint a világosbarna guillochirozott dombor mintájú és csipkés szelvéttel körülfoglalt alnyomattal 295 milliméternyi szélessége és 100 milliméternyi magassága van és a rajz teljesen egyenlő. Az alnyomat guillochirozott rajzából a magyar állam címere tűnik ki. Az alnyomaton jobb felől a váltó szövege írásbetűkkel az ürlap hosszában, — balfelől a bélyegjegy képe és szelvényzetként a váltó fokozat és a bélyegjegy értéke két sorban álló betűkkel keresztben feketén van nyomva. A szelvényzet és váltó szövegét elválasztó bélyegjegy képe hosszúságú és mind a krajcáros, mind a forintos bélyegértékű ürlapokon egyenlő nagyságban 42 milliméternyi szélességű és 93 milliméternyi magasságú, — rajzban azonban különböznek és pedig: I. A forintos váltó-ürlapokon a bélyegjegy képe négyszögben egyes vékony vonallal és ezen belül egy átvonalozott kettős vonallal befoglalt három egymást összekötő disztiménes körrajzból áll, melyek közül a felső és alsó kör egyenlő nagyságú, a középső pedig átmérőben ezeknél kisebb, ezen körben a bélyeg értékét mutató, keresztben átvonalozott és árnyékoló rajz, arabs számjegy s alatta „forint“ kitétellel. — A felső kör mezejében pedig a magyar címer és az alsóban két gyermek-alak, az egyik ülő, a másik álló helyzetben, a váltóforgalmat, illetőleg a kereskedelmet eszményileg ábrázolva látható. A körök és keret-foglalattól közti tért közepén növényalakú nyulványos, — felső és alsó részen pedig háromszögű vonatkeretekbe foglalt disztiménes rajz tölti ki; végül az alsó kör alatt a váltó számozására szolgáló sűrű vonalzatú táblácska hosszúságú négyszögben terül el és vékony vonalak közé foglalva két végén disztiménnel van ellátva. II. A krajcáros ürlapoknál a bélyegjegy képe egyszerű vonalakkal négyszögben határolt szegélykeretben disztiménes körből áll. A kör felső részén kívülül két angyal, lábaikkal oroszlanfej ékítményre támaszkodva fél ülő helyzetben a magyar koronát tartja, a kör alsó részét pedig egy virágfüzér két oldalon lecsüngve disztiti. A kör közepén a bélyegérték egyszerű arabs számjeggyel és alatta „krajcár“ szó van nyomva. A kör felett és alatt a váltó számozására szolgáló sűrű vonalozott táblácskák vannak, melyek közül a felső egyszerű ornamentikus, az alsó pedig a kereskedelem

és a közlekedés jelvényeit ábrázoló keretű ékítményekkel vannak körülvéve. A forintos váltó-ürlapok I, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 és 15 forintos, a krajcáros váltó-ürlapok pedig 5, 10, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80 és 90 krajcáros bélyegérték szerint különböző kategóriákban bocsátatnak ki. Az 1881. évi 27.469. sz. a. kelt itteni körrendelet III. pontjában említett, jelenleg forgalomba lévő bélyegzett kincstári váltó ürlapok ezentul is a meglévő készlet elfogytaig elárúsíthatók és teljes érvénnyel használhatók, miert is oda utasítottak a bélyegraktári teendőkkel megbízott kir. adóhivatalok, hogy az új váltó-ürlapok egyes kategóriáiból megszerzendő készletet csak akkor vegyék igénybe, ha a jelenleg forgalomban lévő váltó-ürlapokból ez idő szerint még meglévő készletek teljesen felhasználtattak.

**Névváltoztatás.** Bajusznás György, bajsai illetőségű ugyanottani lakos saját, valamint Viktória, Teréz és Ilona nevű kiskorú gyermekei vezetéknevét „Bajusz“ ra változtatta.

**Kinevezés.** Deutch Miksa, volt kataszteri pótbeeslőbiztos a zombori kir. adóhivatalhoz VI. osztályú adótisztte nevezettett ki.

## Irodalom.

**Beküldetett.** Előfizető és megrendelő iv „Elbeszélések“ című művemre. Tizenkét évvel ezelőtt jelent meg önálló kötetben egyik nagyobb elbeszélésem. Ez idő óta nem kopogtattam be az irodalom és barátainak bíróságá elé. Legyen szabad bennem, hogy nem csekély a tisztelt olvasó közönség ama száma, mely e tizenkét év alatt itt-ott, hazánk jelesb közlönyeiben megjelent egyes dolgozataimat olvasta. Az „Elbeszélések“ ifjak és leányok kezébe is adhatók. Sikamlós, léha részletek által nem kerestem az eredetiséget. Művem középnyolcadrés alakú, 12 nyomott iv lesz. Előfizetési ára 1 frt. Az előfizetést névalírással által tett megrendelések is pótolhatják, hogy megjelenendő munkám példányszáma iránt magamat tájékozhassam. Az „Elbeszélések“ finom kiállításban legkésőbb június közepén fognak megjelenni; legyen szabad tehát kérnem szives előfizetimet, hogy az előfizetést és megrendelést magukban foglaló ivekét folyó év május végeig hozzám (Nagyvárad, Nagy-Köröcs-utca 538. sz. a.) visszaszármatatni kegyeskedjenek. Előfizetések s megrendelések Hügel Ottó, Pauker Dániel és Rosenbaum V. Vilmos urak nagyváradai papir- és könyvkereskedésében eszközölhetők. Gyűjtőknek minden 10 példány után egy példánnyal szolgálok. Nagyvárad, 1883. április 25 én. Ember György.

## A filipovai kendertörő-próba.

Április 28 án szombaton Szemző Gyula gazdasági egyleti buzgó elnök vezetése alatt Bakay Nándor (Szeged), Villmann Mátyás (Hódságh), Michels János és Károly (Pr.-Szt-Iván), Horváth Béla (Plávna), Birly János (Torzsa), Zsuffa Vince és dr. Molnár István Lajos gazd egyleti kiküldöttekből álló bizottság jelent meg Filipován, hogy Haasz Ferenc vevrováci tanítónak a zombori tavali gépkiallításán kitüntetett, azóta járgány-erőre nagyban is elkészült kendertörő gépet működésében megvizsgálják és annak sikere fölött bírálatot mondanak.

A bizottság küldetésének megkezdése előtt a bírálat szempontjai felől tájékozódni óhajtván, rövid értekezlet után abban állapodott meg, hogy: 1) a gépet mint műszaki gyártmányt, nyugtában; 2) mint munkáspótlót, jártaban; 3) az általa végzett munka minőségét és mennyiségét a folyó kézi munka árához és fokához viszonyítva bírálja meg. Ami az első pontot illeti a gép szilárd szerkezetűnek, acélra teljesen megfelelőnek találtatott, különös elismerés tárgyát képezte az etető készülék pontos járása, mely a reá rakott kendert kúszlatatlanul, parallel szálakban és kifogástalan pontossággal vezeti be a törő karok alá. Továbbá azon körülmény, hogy két végéről a közepe felé folytatja a törést, lehetővé teszi, hogy a szálak nem feszülnek meg s így el sem szakadnak. Továbbá az ütő erőből nem vesz el semmi, mert az ütő karokat s a kendert ugyanegy központi erő egyenletesen mozgatja; míg a kézi töréssel mind elvesz az erő, kivéve azt a csekély részt, ami a törő fogaira függélyesen nehezedik.

Az is kiváló előnye e gépnek, hogy csak egyszer üt egy rostra s így aprózva végezvén a csutak zúzását, könnyebbé teszi a kender tisztítását; másrészt pedig mellőzi az elkócsosítást épen az által, hogy a gyökfogok ennek folytán csak apró részletenkint szakítottatnak el.

Nem megvetendő előnye azon veszélytelen, biztos helyzet sem, melyet rajta a munkás elfog. I. Mert sem az etetőnél, sem a kiadónál nincs képzelhető veszély a munkásra nézve.

Kifogásoltatott, hogy a hat ütőrúd kevés, mert a leütendő rostokat nagyra fogja; továbbá az, hogy a kender közepén 3-4 ujnyi rész, mint a mely az etetőtől kiinduló szíjszerkezet alá esik, egészen töretlen marad s a tisztításra hárul teherül. Lényegesebb kifogás volt ezeknél az, hogy a háromszögű egyenszárú törő asztal két összefutó szélénél a kender, kivált a vastagabb szárával, hacsak nem porszáraz, természetes ruganyosságánál fogva fölperdül és mikor többé

az ütőrudak sujtását kikerülni nem tudja, nagyobb darabokban török meg, melyek az etető asztal hosszában még folyton tépetvén, az ütők által nem jelentéktelen szálak magukkal rántanak s elkócsolnak.

A két első csekélyebb kifogáson egy kézvonalással lehet segíteni; a harmadikat úgy lehet eltüntetni, ha — mint Bakay ur megjegyezte — a kender nálunk is vágatják, mint pl. a nád, és nem gyökereitől nyövtetik ki; némileg talán úgy is, ha a háromszögded törő asztal oldalszáraival párhuzamosan, a háromszög függélyes magasságában alkalmazott lenyomatató készülékhez hasonló alkalmaztatják. A gépen, mint eszközön, ezeken kívül nemcsak, hogy kifogásolni valót nem talált senki, hanem ellenkezőleg mindenki elismerte, hogy az a maga nemében zsenialista lálmány. Sőt Bakay ur, ki e szakba vágólag az illető kulturvidékeket bejárta és a hasonnemű gépeket szemügyre vette, nem kételkedett kimondani, hogy az ütőrendszerben eleddig ennél tökéletesebb emberi munkapótló alkotmányt nem ismer.

A gép szerkezete pedig semmit se komplikált; minden részéhez könnyen hozzá lehet férni; erőátvitelét egyszerűek, de elmések; surlódása csekély, kezelése könnyű, egy látásra eltanulható.

Ami a második pontot, a gépnek munkában való értékét illeti, azt a következő két próbából lehet következtetni.

A gép először megindítatván, teljesen a kezelőkre hagyatott, mily ügyességgel és erővel dolgoznak. Meg kell jegyezni, hogy a kezelők se begyakorolva nem voltak, se iparkodásra nem buzdítottak, tehát ugyszólván a minimumát végezték a gép által teljesíthető munkának.

Ily kedvezőtlen munkaprodukálás mellett is 25 csomót (egy csomó három kéve) tört meg a gép 28 perc alatt.

Ugyanily minőségű kenderből három kézi törő, teljes erejű emberi munkával, ugyancsak 25 csomót épen két óra alatt végzett el, azon különbséggel, hogy a kézimunka egyuttal a tisztítást is eszközölte.

Számba véve már most, hogy a gép egy nap alatt 12 munkaórát egyenletesen dolgozik s e végből alapul, az emberi erő ernyedésére és kitartó képességére való tekintetből csak a minimális munka teljesítést vevén föl, a következő eredmény mutatkozik:

$$\begin{aligned} 12 \text{ óra} &= 720 \text{ perc.} \\ 28 \text{ perc} &\text{ alatt a gép megtört } 75 \text{ kévét, tehát} \\ 720 \text{ perc} &\text{ alatt mennyit törné meg?} \\ \frac{28}{720} &= \frac{75}{X} \\ X: 75 &= 720: 28 \\ X &= \frac{54000}{28} = 1928.6 \end{aligned}$$

Tehát egy nap alatt a gép 1928.6 kévét képes a minimális számítás szerint is megtörni.

Tekintve pedig, hogy a megtört 75 kéve 22 kiló tisztított kendert adott, s a kender egyenletes minőségét föltételezve, 1928 kéve, vagyis egy napi törés kiadna 565.5 kilót, azaz kereken véve 6 méter mázsát.

Ezután a bizottság a gép maximális munkaképességét kívánta látni s figyelmeztette ugy a föltalálót, mint a munkásokat, hogy most immár teljes erővel és ügyességük egész értékével sorompóba álljanak.

A munka megkezdetvén, 7 perc alatt 15 csomót, azaz 45 kéve kendert tört meg a gép.

Törés után a kender megvizsgáltatván, kitünt, hogy benne a pozdorják még — az ütő karok gyérsége folytán — számosak s így a tisztításra jókora munkát hagynak. Viszont az is elismertett, hogy az ily megtört kenderre könnyen kapni tiszta kilója után i krét munkát.

Egyuttal konstátáltatott, hogy a gép jelenlegi szerkezete mellett, ha azt normális viszonyok közt egész napon át dologba kell állítani, szükséges, hogy egy nagyobb kazal kendernél támogassa: 1 lehányó, 2 odahordó, 2 adogató, 1 etető, 3 kiszedő, 1 összerakó, 1 elhordó, 2 erős vagy 4 gyengébb járgány-húzó ló s egy lóhajtó, összesen 12 egyén 2-4 ló. Ezen egyének közül férfierőt, teljes munkagyőzést követel 4 pont, u. m.: a lehányóé, etetőé s két odahordóé; a többi munkát női kéz, sőt értelmes serdült ifjuság is végezheti. E szám csökkenhetik vagy nőhet ugyan a különös viszonyok folytán; de normálisnak tekinthető.

Ugyane pontnál kell általában megjegyezni azt, hogy a gépnek egy bizonyos huzamos ideig, pl. 2-3 óráig való jártatása, törni való kender hiában, lehetetlenné vált; részletesen pedig Bakay urnak azon mértékadó nyilatkozatát, hogy e gép csak osztályozott, illetőleg

nagyság szerint különválogatott s nem nyítt, hanem kaszált vagy lesarlózt kender törésére van hivatva.

Indokolta e fontos nézetét Olaszország példáján kívül azzal, mert szembeszókó, hogy a ruganyos gyökérnek erős rostjai, tekintve a kender gyenge törékeny hegyét, mindig egyetlenül veendő különben igénybe az ütő erőt és épen azért, mert a gyökér felé eső rész szála és törzse egyaránt erősebb s így az ütők alatt megtörni kevésbé hajlandó, egyszersmind a kender elkócsosítását is fokozzák Világos, hogy ezen két hátrány az egyforma és gyöke retlen kendernél csökkenne.

Ami végül a végzett munka minőségét és mennyiségét illeti, a próba következőleg ütött ki.

A kézi tiló 75 kevéből, vagyis 25 csomóból 20 1/2 kiló tisztított kender hozott ki; a gép által törött 25 csomó pedig 22 kiló kender adott. Már fentebb megjegyeztem, hogy e tisztítást a gép törése után emberi kéz végezte.

E szerint hasonló törni való anyagból a gép határozottan kedvezőbb nyers eredményt hozott ki.

Ugyan gerebenezés, idő és alkalom hiában, nem eszközöltetett, és így a tiszta, iparilag fel dolgozható anyag, a kétféle törés után összehasonlítható nem volt.

Ami a próba hatályát illeti, a fentiek alapján kimondható, — hogy legalább ez esetben — a gép végzett munkája minőségileg is fölmulta a kézi munkát.

Most következik a legfontosabb kérdés, az, vajjon a gép az emberi erő kimélté mellett kecsget-e költségkímélettel?

Mert utóvégre a kereskedőnek mindegy, kéz törje-e a kender vagy gép; csak ha hasonló minőség mellett egyik olcsóbb mint a másik, ő az olcsóbb mellett szavaz.

Ami a kétféle törésű kender összevetését illeti, a bizottság többsége tartózkodott a vélemény mondástól, mert utóvégre azt, hogy a gép kócol-e inkább, vagy a kézi törő, csak a gerebenezés tüntethette volna ki. E sorok írójának igénytelen nézete szerint, legalább szemre, nem mutatkozott a kétféle törésű kender között különbség.

Azért az a kérdés, vajon a géptörte kender tökéletesebb-e, — vagy a kézi tiló munkája, ez idő szerint inkább nyílnak, mint eldöntöttek tekintendő.

És most oda érkeztünk, ahol minden találmány praktikus életrevalósága helyt áll magáért avagy csúttörtököt mond.

Ez a költség kérdése.

Igaz ugyan, hogy még egyforma kiadás mellett is rajongania kell a kendertermesztés minden barátjának a törőgépről, mint oly eszközről, melynek nemléte máris nagy mértékben kezdi elidegeníteni népünket az iszonyú testi fáradságba kerülő törésű kender természetétől; de végre is ezzel a számító kereskedő nem gondolhat, mert neki minden magasabb érdek melles a megélhetés érdekével szemben.

E főpontra vonatkozólag így ütött ki a számítás.

Egy métermázsza kender töréséért tisztítással együtt ma fizetnek nálunk 3—4 frtot, tehát átlag 3 frt 50 krt.

A gép — minimális munkája szerint — eltör egy nap alatt 6 métermázsát, tehát átlag megszolgált 21 frtot. Tekintve azonban, hogy a tisztításra kell az ő törése után métermázsánként még egy forint költség, s ezt a napi 21 frt szerzeményből levonva, valóságos napi munkaértéke 15 frt.

Erre átlagos számítás szerint a következő középszámítással kihozott költség jár:

A gép ára (legmagasabb fölvétel szerint)	1000 frt.
A gépet hajtó járgányé (legfőlebb)	400 frt.
Ezen 1400 frt befektetés 8% évi kamata	112 frt.
A két gép kopása 10%-kal	140 frt.
Tehát a gépek reális évi költsége	252 frt.
Fölvéve egy évre 150 munkanapot, a gépek napi költsége 252:150 = 1 frt 68 kr.	
Ehhez járul a kezelési költség, mely iránt a következő átlagszámítás tájékozhat.	
Lőrő a járgányba naponként	4 frt — kr.
4 férfi napszámja	4 frt — kr.
8 nő vagy gyermek napszámja	4 frt 80 kr.
60 krjával	4 frt 80 kr.
Kenő olaj	— frt 20 kr.
A gépek (fentebb indokolt) napi költsége	1 frt 68 kr.
<b>Összesen:</b>	<b>14 frt 68 kr.</b>

Összegezvén e számítás, kitűnik, hogy a gép, a minimális számítás szerint szerez egy nap alatt 15 frtot, fölemeszt pedig 14 frt 68 krt.

Folyólag minimális számítás, a még fenforgó kisebb hibák, a munkások jelenlegi gyakorlat-

lansága, az anyag előkészítetlen gyatra minősége mellett is, az a megbecsülhetlen előnye van e gépnek, hogy iszonyú emberi erőt és jelentékeny időt kímél meg.

Az érdeklét közönség tehát meggyőződhetik a fentebbi adatokból, hogy itt 1) kendertermelésünknek egy régóta sajónnal nélkülözött hasznos se, édeszközével állunk szemben; 2) hogy a géppel még egy nagyobb normális próba tendő, mely annak állandó munkagyőzése iránt tájékozson; 3) ezen sürgetendő alkalommal a kísérlet ismét kézi munkával versenyben s gerebenezéssel kapcsolatban lesz fogantatandó, hogy a gépnek a kenderipar céljaira való hasznossága kitűnhesék.

Valóban hivatásszerű és közhasznú szolgálatot tenne a gazdasági egyesület a megyének, ha ezen becslésre méltó törekvésű tanítót pártfogásába venné s erkölcsi befolyásával oda hatna, hogy a magas kormány, akár szakközvegi utján is, megtekintetné a gépet s annak sokszorosítása iránt any gi bőkezűségével közrehatna.

E tény hatalmas emeltyűje lenne hanyatló kendertermelésünk emelkedésének s így közvetve megyénk jólétének.

Egyébiránt ezen adatokat, habár a szemlebizottság éber tagja voltam is, csak saját legjobb tudomásom szerint állítottam össze, s ha talán emlékezetem itt-amott hibázott, kérem a helyesebb adatoknak helyreigazítás céljából való alkalmi beküldését.

A szerk.

Ujvidéken, 1883. évi május 4-én.

Szomorú, valóban megdöbbentő dologról kell írnom, gyászírtóval kell homlokomra fűzőm, mert oly ember szenderült át, a jobb és örök életre, ki párját minden tekintetben ritkította.

F. hó 1-én átfutotta városunkat azon rémhír, hogy Hannel József ur, Pétervárad polgármestere meghalt Senki sem akarta hinni, mert hisz élete virágában, teljes ép egészségben állott Hannel, — de ah! csakhamar meggyőződünk a hír valóságáról. Hannel nincs többé, f. hó 2-án délután átadatott az anyaföldnek. Mielőtt temetését bővebben leírnám, közlöm Pétervárad város tanácsa által kiadott gyászlapot u. m.:

„Pétervárad város és váruának tanácsa saját és az egész lakosság nevében hirdeti, hogy érdeműs polgártársa közismeretű, közszeretű és közbecsült polgármestere Hannel József ur a Ferenc József-rend lovagja, több társaság tagja, rövid szenvedés után, t. é. május 1-én éjjel utáni 1 óraker sikeres, városa és a közjólét érdekében előmozdító pályáját, élete 44 évében a halál megszaktította. A drága elfelejtethetlennel hült tetemei a róm. kath. egyház szertartása szerint, az elhunyt Lajosvölgyön lévő saját házából f. hó 2-án d. u. 5 óraker emeltetni és a pétervárad polgári temetőbe örök nyugalomra tétetni fognak. A gyászmise szombaton, f. hó 5-én reggeli 9 óraker a lajosvölgyi róm. kath. egyházbán olvastatni fog. Péterváradon, 1883. május 1-én. A városi tanács.”

Mivel a pétervárad fűjegyző már egy évvel ezelőtt felfüggesztetett, városi közgyám nincs, a polgármesteri hivatalon kívül e két tisztet is ingyen díjazás nélkül viselte, csak hogy a városi pénztár meg ne csonkítassék. Epen egy árvaügy jegyzőkönyvének felvétele alkalmából s így szorosán hivataloskodása közepette április 28-án d. e. 10 óraker a szélhűdött jobb oldalát megbénítva; Hannel legott eszméletét és beszédképességét elvesztette s kimultáig vissza sem nyerte.

Igy vesztette el Pétervárad derék, pótolhatlan polgármesterét, a haza hű, rendületlen fiát és a társadalom nemes önzetlen tagját.

Temetésén mintegy 5000 ember vett részt. A gyászkiórtatás következőleg alakult: Legelő az iskolás gyermekek a tanítók vezetése alatt, utánuk a pétervárad és az újvidéki tüzoltó egyletek, ezek után a 70. es. kir. gyalogezred teljes zenekara, a papság, ezután a halott, utána a hátramaradt család és rokonnok, ezek után a koszorukat (18 koszorú) hordó kocsis, utána a pétervárad és Ujvidék városi tanácsok és képviselő testületeik, a tüzoltóságok főparancsnokai, Pétervárad és Ujvidék valamennyi katonatisztje, a katonai, állami- és magánhivatalok képviselői, a tömredék gyászközönség. A nyilvános épületeken fekete zászlók lobogtak, hirdetve mily gyászt visel Pétervárad városa. Még a legkomolyabb marsfiak szemében is csillogott a fájdalom és részvét könnye.

Nyugodjál békében te önzetlen, páratlan és pótolhatlan embertársunk, nyugodjál békében, míg egyszer viszont nem látjuk egymást; te meghaltál, de erényeid és tetteid örökké élni fognak.

Pétervárad képviselő testülete elhatározta, miszerint Hannel arcképét a városház termében felfüggeszteni fogja; egyszersmind kérelem menesztetett a zagrábi kormányhoz, miszerint engedtessek meg egy emlékszóbor felépítése.

Hannel pétervárad születésű volt; atyja asztalosmester volt, ki ezen ipar megtanulására fiát is kényszerítette. Az elhunyt ezen iparágat egészen 32 éves életkoráig üzte, midőn ugyanis polgártársainak bizalma őt egyhangulag polgármesterének választotta. Ezen tisztet 12 éven át minden tekintetben derekasan viselte. A kormánynak hű embere volt s azok közé tartozott, kik a kiegyezést Magyarország és Horvátország közt melegen szívén hordta. Tudvalevő dolog, hogy a legközelebb megjelölt képviselő választáson a jelöltség elfogadására kényszerített s hogy a karlovi választó kerületben mint kormánypárti képviselőjelölt lépett fel. Megbuktatása és a kiállott izgalmas napok következtében agy-szélhűdés érte s megölte a valódi nemesszívű, élete delén levő férfit.

A részvétnyilatkozatok közt felemlíthető Paracetich Felix újvidéki főispán Oméltósága, Angelits German patriarha, Ujvidék, Karlóca, Iregh, Ruma és Kamenica nyilatkozatai.

Az összes temetkezési költségeket Pétervárad város tanácsa sajátjából viselte.

F. hó 1-én és 2-án a pétervárad egyes felülvizsgáló bizottság elé annyi védköteles vezetett, mint eddig még soha, mert nem kevesebb mint 222 egyén volt felülvizsgálndó, minek eszközölhetése miatt a bizottság sötét éjjelig működött.

A mint értesültem a felülvizsgáló bizottság elé oly védkötelesek is lettek vezetve, kiknek hadképtelenségük volt, még a hivatlanok (laicus) előtt is feltűnt; miért is ily esetekben a bizottság az igazolatlan elővezetést kiemelte.

A tényleges hadképtelen és semmi áron be nem sorozható védköteleseknek a felülvizsgáló bizottság elé történt vezetése, semmi által sem indokolható; mert eltekintve attól, hogy elővezetésük által az egyes községek nézve az élelmestést és fuvert illetve, tetemes költségek háramlanak, mindenesetre tekintetbe veendő azon idő, mely alatt az erő otthon a munkától jogtalanul elvonatik.

Nem hihetem, hogy ily eljárás a törvénynek szolgálatot tenne, mert a mennyiben én az 1868. évi 40. és 1882. évi XXXIX. törvényeket és az azok végrehajtása iránt kiadott utasítási szabályzatokat és az ezekre vonatkozó magas szabályrendeleteket ismerem, csakis olyan védkötelesek rendelhetők a felülvizsgáló bizottság elé, kiknek orvosilag kimondott hadképtelensége miatt a bizottság kétséget támaszt s kik csakugyan a hadképtesség és hadképtelenség határában állanak s kiknek besoroztatása iránt a felülvizsgáló bizottság által, reményt táplálni lehet.

A törvénynek e tekintetben történendő szorgosabb figyelemre méltatását a sorozó bizottságok elnökeinek tisztelettel ajánlani bátorodom.

Városi rendőri bejelentési hivatalunk ápril havi kimutatása a következő:

Állandó felvételre jelent' ezett 257 egyén. Ujvidéken lakváltozások 838. Idegen új család jelentett 61. Helyét változtatta család 485. Idegenek bejelentése magán házaknál 105. Idegenek bejelentése vendéglőkben 729. Városi kapitányi hivatal által a) letartóztatott 32, b) eltoloncoltatott 3. Kir. ügyesség és a kir. járásbíró által a) letartóztatott 27, b) elbocsájtott 34. A bejelentési törvények elleni áthágások miatt idéztetett 26. Tudakozódás volt 276. Városi rendőri bejelentési hivatala Thaisz Péter kapitány ur vezetése alatt állván, működése és hivataloskodása a legpontosabb rendben eszközöltetik.

Mai nap városi képviselő testületünk, mélt. Paracetich Felix főispán ur elnöke alatt rendes havi közgyűlést tartotta.

Elnök üdvözölvén a jelenlévő számos képviselőt, értesíté, miszerint a magas kormány a harmadik tanácsnoki állomás rendszeresítését jóváhagyni méltóztatott, és legott felkéri a közgyűlést, miszerint a jelöltségi bizottságba 3 tagot küldjön ki, kik mellé elnök is 3 tagot kinevezvén, a jelöltség megállapítása miatt főispán ur ezen 6 tagú bizottsággal együtt egy melleszközbe visszavonult. Onnan visszatérve, főispán ur értesíti a közgyűlést, hogy a tanácsnoki állomás elnyerése iránt Fetter József Ujvidék városi adótárnok és Kesselbauer N. szegedi kataszteri hivatalnok pályázott, s miután mindkettő a törvénysszabta minősítvényvel bír, úgy a bizottság első helyre Fetter Józsefet, második helyre pedig Kesselbauer N. . . . . t. kijelölte. Erre a jelenlévő képviselők egy szálal ülhényokról felkeltek s Fetter Józsefet, közfelkiáltás és lelkes éljenezés között, városi III. tanácsnoknak megválasztották.

Elnök ur értesíti a közgyűlést, miszerint bizonyos Barics Milán nevezetű bpesti gyógyszerész az iránt folyamodott, hogy engedtessek meg neki Ujvidéken egy negyedik gyógyszer-tárnak felállítását. E tárgyra nézve élénk szóvita támadt, melynek bevégezése céljából elnök ur felhívja a közgyűlést, hogy szavazzon, még pedig azok, kik a 4-ik gyógyszer-tár mellett vannak álljanak fel, a mások pedig maradjanak ülve, mire 22 képviselő felkelt, 31 pedig ülve maradt, minek következtén eszerint Ujvidéken a gyógyszer-tárakra nézve a status quo megmarad.

Fetter most a terembe belép, viharos éljenekkel fogadtatik.

Az építészeti bizottság által előterjesztett szabályzat némely pont módosítása miatt a bizottságnak visszaadott.

Több városi képviselő irásilag panaszt emel a felett, hogy a helybeli bérkocsi tulajdonosok kenyők kedvük szerint szabják ki a vasuti indóháztól a városba a fuvarbért, nevezetesen előhozódik az, hogy Zomborban, hol a pályaudvar sokkal messzebb fekszik a központtól mint Ujvidéken, a fuvarbér csak 30 kr. volna, itt Ujvidéken pedig a kétszeres bér szedetik. Élénk eszmecsere után felhívatik a városi kapitányi hivatal, miszerint a bérkocsi fuvarbér szabályozása iránt intézkedjék, és az eredményt a június havi rendes közgyűlés előtt terjessze be.

Néhány jelentéke'ten tárgy után a gyűlés d. e. 1/2 12 óraker bezárattott.

Színészeink folytatják derekasan az előadásokat. A publikumra nézve pedig csak most is az áll, mit multkor írtam s így majd nem sokára már azon tényt lehet megállapítani, hogy Ujvidéken sokféle nemzetiség lakik, még magyar is, s Ujvidéken sokfélekép beszélnek, még magyarul is.

8. l.

## AZ ESTSZÜRKÜLETBEN.

Csevegés.

A napnak végső fényesillama borítja ki arany fátylót a vidék felett. Egyes sugarak keresztül török ablakom borostyán indáit és enyelegve táncolnak a padlaton. Majd egybe gyűjűk a legparányibb porszemcséket is, és sugár övet fonnak azokból, melyeknek minden egyes csillogó szemei, smaragdzómanccal ékeskednek. A napnak aranyló világa nem hogy sötétlen egyetlen szögletet sem. Epen oly negédesen keresi fel a legapróbb rejtett helyet, mint amily csalán csókolja vadvirág bokréttám szirmait. A tündérszerű fényragyogása, a sugarak hullámos játéka egy pillanet szüleménye volt. A mily hirtelen bocsájtotta világát szobába, oly gyorsan hagyott is el. Egyszerre suhantak ki az arany csillámok, egyszerre érkezett meg az

estszürkület legelső árnya. Hosszú setét sávokat von butorzatomra, amíg ablak függönyeimen bíboros fény özönlik el. Arany szegélyű bárány fellegek uszkálnak a magasban. Az aether azurján lassan halaványul el a napvilág, és a legmagasabb felhő mögött elötünik az esthajnali csillag. Gyémánt tündöklése beragyogja arcomat, amint tekintetem a magas menybolton mereng. Az esteli szellő langyos fuvalma ablakomon keresztül hozta az orgona virág fakadó bimbóinak édes illatát, — amíg én mélyen elgondolkozom a multak felett.

Az estszürkület félhomálya a kegyeleté. Amidőn a végső napsugár eltűnik a menyről, és a természet szendegésbe merülten várja az éjnek óráit, amidőn minden oly csendet, nyugalmat lehel. önkénytelenül ünneplés hangulat vesz erőt lelkünkön. Ugy érezzük, mintha a napsugártól megmelegedett föld, zordon volna, mintha mindenfelett egy fátyola borongana a bánatnak. . . . mintha bensőnk sugallata adná emlékezetünkbe, hogy a nap lehunytával földi létünk újlag keves bedett. Önmagunkba merülünk el. Kedélyvilágunk egész tárháza a setét eszméknek, melyeken egy szóval rezg végig „Memento mori!“ Igen, meghalunk, megsemmisülünk! Testünk egygyé lesz a föld porával, — és lelkünk? Ezen láthatatlan és mégis nyilvánvaló szent fogalom, aranyzárnyakon lebeg a mindenható élé; azaz ha földi létünk nemes, szent, és igaz vala; örök kárhözatra ítélteik ha gonosz, bűnös tetteket követünk el, avagy nem száll a menyország magas régióiba, hanem el vándorol a mező illatos virágaiba, onnan pedig az állatok közvetítésével egy emberi testbe. — Ezt mondják az ateisták, azok akik feltétlenül hisznek a lelkek vándorlásának maximáiban. Vigasztalhat tehát mindannyiunkat azon tudat, hogy századok mulva valami nagyhirű emberben támad fel lelkünk és eszereint szellemünk világa nem hal el.

„Memento mori!“ Mily lemondólag hangzanak e szavak. Eldobni fényt, örömet, világ élveit, és mindig önmaga elé képzelni a halál setét árnyát. Térdelni hideg kövön, megbírálni lelkünk gondolatait, száműzni onnan minden vétkes önösséget, — ez a Karthausi barátok jelszava. Életünk egyben összpontosul. Elmélkednek a mulandóság, enyészett felett. És mi? Azon lények, akik élvezettel szücsölnek az élet édmézet, kik boldogságban, mosolygó tavasz pompájában élnek, — kiknek mosolyra nyílnak ajkaik a halál említésekor, nekünk ne volnának oly percek amidőn eldobva magunktól minden világias gondokat, csupán a „Memento mori“ fogalmát emlegetnők?

De igen! Amidőn az esthomály leborítja köpenyét anyaföldünk vállaira, — ekkor lelkünk magába száll. Vezekünk Szempilláinkon könyv reszket és szívünk ahhoz emelkedik, akinek jósága, szeretete örökös fellettünk mindenkor! Lelkünk el van hatva az ihlettől, és ily percekben a legnemesebb, a legszentebb érzelmek fogékony gyökeret vernek lelkünkben. Önszemrehányás gyanánt, viszhangzik bensőnkben a jelentőségteljes szózat. Érezzük létünk haszontalanságát és tudjuk, hogy nem létezik oly tette létünknek, amely

emlékeztessé tenné halálunk után emlékezetünket. Tudjuk, hogy elhunytunk felett csupán szereteteinknek fognak hullni könyei.

Az idő, a változatosság ezeket is felszárítja majd. Elfelednek bennünket, miként elfeledik azon virágot, amelyet az utszélre dobott ki a fergeteg. Ujabb benyomások alatt kitörlik nevünket az emlékezet arany táblájáról. . . . És mi? Szomorodva gondoljuk el, hogy végig küzdöttük a lételérli harcot, szenvedtünk, hányszor égtek szemeinkben a fájdalom könyei — és mindezt mi a legvégső jutalom? Egyszerű sírdomb — és feledés. Nem csodálkozom azon, hogy az élet terheinek súlya, nem egy lelket megtör. Miért is küzdünk? Nem int felénk a végpontról aranyos, ragyogó korona, cél gyanánt, mi sem vár egyéb mint a puha föld, ha pálya futásunkat bevégeztük. Az életnek legnagyobb fájdalma az, amidőn örökre elválnak kedveseinktől. Amidőn magunk előtt látunk egy merev teteget, halavány arcot, lezárt szemeket, ismert vonásokat, melyekre a halál vetette árnyát; és elgondoljuk, hogy ugyanezen ajkak még nem régen édesen mosolyogtak, ugyanezen az arcon élettelen rózsák virultak, láttuk a ragyogó szempárt, hallottuk az édes hangot — és most a földgöngyö hull a selyem hajra, az édes vonásokra, melyeken annyiszor merengett pillanatunk. Soha többé nem láthatjuk a drága lényt. Elhagyott örökre. . . . Ha mindezt elgondoljuk, azt hisszük, meg kell örülnünk kétségbeesett fájdalomaink közepette. Meghasonlunk a világgal, mert az rendes folyását örözte meg, bánatunk közepette; meg az emberekkel akiknek ajkain mosoly lebeghet, amidőn mi reményeinket temettük el.

Idő multán, fájdalomunk enyhül. Mélabú foglalja el helyét. Újlag élünk úgy mint a többiek, ajkainkon lassanként megjelen az első mosolygás, és kedvesünkért hullatott könyeink elapadnak. A világ eseményei elvonják az ilyes tárgyról gondolatainkat, . . . és mi észrevétlenül feledni kezdjük veszteségünket. A midőn azonban az estszürkület veti le árnyait és mi egyedül magunkban, gondolatainkba elmerülünk, — ekkor kétszeres fájdalommal rohannak meg az emlékek. Mintegy fátyolon keresztül látjuk magunk előtt elvesztett kedvesünket. Ajkai felénk mosolyognak, karjai mintha átölelnének, és az esti szellő amint végig simítja homlokunkat, azt hisszük, hogy ezen érintés tőle eredett. Szívünk megtelik bánattal, és talán sohasem éreztük jobban veszítet, mint ekkor. . . .

Nem! Ha lelked a multnak egy édes jelenségét siratja, — akkor ne engedd, hogy az estszürkület betoluljon szobádba. Az élet szenvedései kétszeresen nehebbek számodra, ha a mult tűnik eléd. Ha azonban szíved szenvedett az élet viharaitól, és emlékezedet ege ragyogó zománcal bir, — úgy merülj el mélyen a multba. Idézzed emlékedbe, mindazon órákat, percek, amidőn boldog valál. Varázsold vissza mindazt, ami elmúlt. Ha pedig beleélted magadat a rózsás emlékezetbe, meg fogod látni mennyire megkönnyebbül a lelked, mennyi napsugarat nyert kedélyed a multtól.

A mult hatalmas tényező. Boszuló nemezis, jóságos örangyal egyaránt. Hányszor megtörténik, hogy a mult emlékezte könyörületre indítja a legkeményebb szívet, viszont szigorúvá teszi a leggyöngédebbet. Hányszor hint arany napfény fakasztotta rózsákat a szenvedő utaira, avagy feketé, setét feleget, az élet gyönyöreit élvező sugárzó menyboltjára. . . .

Engemet is boldogít a mult emléke. A mint tekintem megpihen a kert virágzó lombjain, két alak tűnik ott elém. Magas, aranszöke leány, én leányom, mellette fiatal, barna férfi, — az ön fia barátom. Hajhullámaikra illatos orgona virág hull, amint egymáshoz hajolva beszélnek. Valjon miről? Nem a multról, mert ez a mienk, — hanem a jövőről, mert ez az övék!

Ugyanezen jelenetet már láttam évekkkel előbb. . . . Ugyanott állottunk, ahol most gyermekeink. Ön mosolyogva beszélt hozzám szerelemről, én pedig az ön kebelére hajtottam szöke fürtös fejemet. Csalogány dalolt felettünk, épen mint most. Boldogságról esattogott, — de hazudott. Mi nem voltunk egymási soha, valamint boldogok se. E pillanatban minden trillája egy gyöngyfűzért ért. . . . Barátom! A mi boldogságunkat gyermekeink fogják megteremteni. A mult kegyetlen volt irántunk, — a jövő az kétes nekünk. A jelen azonban gyönyörrel regél! Gyermekeink fény sugaras szemei pillantanak reám. Amint az ezüst holdvilág megvilágítja ősz fürteimet, virágok illata vesz körül. — és a szellő enyeleg arcomon, úgy érzem, mintha ön volna közel!

Kun Melánia.

### Pattantyú.

A Kóbi fia fut az apjához:  
— Tháti én beszéltem a miltóságos gróf ural, az angol kertben.  
— Nu! és mit beszélthe nékhd a gróf ur?  
— Azt mondta, hodj: nem thakaroc khi abbúl a kherthül?

### NYILTTÉR. \*)

MATTONI-féle

## BUDAI KIRÁLY KESERÜFORRÁSOK

Deák Ferencz-forrás, Hunyady Mátyás-forrás,  
Szt.-István-forrás, Gróf Széchenyi István-forrás

Mattoni és Wille, Budapest.

Kapható minden gyógyszerárban és ásványvizkereskedésben.

\*) Az e rovatban közlöttékért nem vállal felelősséget a szerk.

Felölös szerkesztő: Dr. MOLNÁR ISTVÁN LAJOS.  
Laptulajdonos és kiadó: Bittermann Nándor.

## H I R D E T É S E K.

1732. sz.  
kig. 1833.

### Pályázati hirdetmény.

Bács-Bodrogh t. e. vármegye törvényhatósági tekintetes bizottságának mult 1882. évi szeptember hó 25-én tartott rendes közgyűlésében 594 közgy. sz. a. hozott határozatában foglalt megbízás alapján Bács-Bodrogh megye alsó I. járásába kebeleztet Bácsújfalú községében elhalalozás folytán megürült község jegyzői állomásra ezennel pályázat hirdettetik és a választás megejtése céljából folyó évi május hó 23-ik napjának d. e. 8 órájára a határidő kitézetik.

A jegyzői állással következő évi javadalmazás van összekötve:

1. készpénzfizetés 105 frt.
2. 25 hectoliter buza, váltásági ára 160 frt.
3. 84 kgr. marhahús, váltásági ára 33 frt 60 kr.
4. 28 kgr. faggyu, váltásági ára 21 frt.
5. 112 kgr. nehéz hizott sertés, váltásági ára 58 frt 24 kr.
6. 11 méteröl tűzifa, váltásági ára 48 frt.
7. 28 kgr. só, váltásági ára 5 frt 4 kr
8. 1/2 telek föld, valamint szabad lakás élvezete.

Felhívattak tehát a pályázni óhajtok, hogy az ez iránti — a jegyzői szigorlatnak magyar és tót, esetleg más szláv nyelven való letétéről tanuskodó képesítési okmánnyal felszerelt — folyamodványait alólírott szolgabírói hivatalhoz f. évi május hó 21-ig bezárólag benyujtsák.

Palánkán, 1883. évi ápril hó 30.

Dr. Eremin,  
szolgabíró.

### Jelentés.

Egy a helybeli piacon 40 év óta fenálló

## bőrkereskedés

igen élénk helyen s sarkon, szabad kézből eladó.

Közelebbi értesítés nyerhető az üzlet-tulajdonosnőnél a városháza épületének sarok boltjában.

3-3

4752.  
II. 1882.

### Birtokeladási hirdetmény.

A nagyméltóságú m. kir. pénzügyminiszteriumnak 1882. november 6-án 64875. sz. a. kelt magas rendelete folytán ezennel közhírre tétetik, miszerint a Hódsági 880<sup>423</sup> holdas kincstári birtoknak 170 öt holdas részletekben leendő örök eladása céljából folyó évi május hó 29-ik és következő napjain a helyszínén nyilvános árverés fog tartatni, melyre a kikiáltási ár 10 % ával ellátott venni szándékozók ezennel meghívattak.

A kikiáltási ár 1600 □ öles kataszteri holdanként (470) négyszázhetven forint o. é.

Legtöbbet ígérő ajánlata elfogadásának tudatadása után 8 napra tartozik a letett bánatpénzt 1000 forintot meg nem haladó vételárnál a vételár feléig kiegészíteni, másik felét pedig félév múlva 6 % kamattal lefizetni. Az 1000 forintról 5000 forintig terjedő vételárnál a bánatpénzt a vételár egy ötöd részéig kiegészíteni és utána félévkenként egy-egy ötödrészt a hát, rálékban maradt vételár után számítandó 6 % kamattal törleszteni. Az 5000 forintot meghaladó vételárnál a bánatpénzt a vételár egy he tedszéig kiegészíteni és utána félévkenként a vételár egy egy hetedrészt a hátralévő tőke utáni 6 % kamattal együtt lefizetni.

A többi adásvételi feltételek az alulírott m. kir. jószágigazgatóságnál betekintheők.

Írásbeli vagy utóajánlatok nem fogadtatnak el, illetve tekintetbe vétetni nem fognak.

Az árverésnél tett ígélet az ígélettevőre azonnal kötelező erővel bir, a kincstári uradalom részéről azonban a nagyméltóságú m. kir. pénzügyminiszterium jóváhagyása minden körülmények között, tehát még azon esetre is fentartatik, ha a kikiáltási árnál magasabb ígélet tétetnek.

Zombor, 1883. ápril 20.

2-2

A m. kir. jószágigazgatóság.

### Eladási hirdetmény.

Titelen (Bács-Bodrogh megye) egy félszázad óta fenálló nagy forgalmú húsvágó szék, minden rendes szerelvényeivel együtt; továbbá 30 hold egy tagban fekvő, a várostól alig 1/2 órányira eső szőlőföld, elköltözés miatt előnyös föltételek mellett szabad kézből eladó, esetleg bérbe is vehető.

Közvetítők kizárásával felvilágosítást ad a tulajdonos

Swoboda János,  
Titelen.

3-2

## FERENC JÓZSEF

### KESERÜVIZ

„Kis adagban hatásos, nem kellemetlen ízű.“  
„Kórodámon a legkedveltebb hashajtó viz.“  
Dr. Korányi tanár  
Dr. Kézsmárczy tr.  
Dr. Gebhardt tr.

Kératik a forrás használatáskor mindig az egyedül helyes elnevezést FERENC JÓZSEF-keserüviz használni. Kapható a gyógyszerárban és fűszerkereskedésben. A széküldési igazgatóság Budapestben, vaci utca 18. szám.

Rendelvényeket küzvetít és felvilágosítással készségesen szolgál ügyünköm

Deutsch. Sándor,  
Zomborban.

# IDEI TÖLTÉSÜ

mindennemű

az európai összes gyógyforrásokból  
közvetlenül megrendelt és teljes készletben levő

természetes

# ÁSVÁNYVIZEK

kaphatók: FALCIONE GUSZTÁV kereskedésében ZOMBORBAN.

\*-1

## Asztalos- és kárpitos-butor.

Több száz szoba berendezésére  
legolcsóbb ár mellett  
mindenkor készletben kapható

# Steinbach Sándor

cs. kir. kizárólag szabadalmazott

kárpitos, diszítő és butorgyárosnál

Budapest,

Ferenc József-tér 6. szám alatt

„Európa szálloda“ átellenében.

Kiházásitási és nagybőrmű-berendezé-  
seknél különös árleengedés.

5-5 Képes árjegyzék ingyen.

577. sz.

kg. 1883.

## Pályázat.

Ó-Szivac község képviselő testületének 33.  
ex 1883. közgy. számú határozatához képest  
Kézovics Béla leköszönése folytán üresedésbe  
jött irnoki állomásra ezennel pályázat hirdettek.

Ezen állomás a mellyel évi 300 frtnyi kész-  
pénz fizetés van egybekötve — Bács-Bodrogh  
t. e. vármegyék tekintetes bizottságának 1878.  
évi december 17-én 755/1878. bizotts. sz. a kelt  
rendeletének szem előtt tartása mellett — f.  
évi május hó 22-én d. e. 8 órakor fog betöltetni.

Azon pályázók, a kik a hivatalos nyelven  
kívül az itt divó német és szerb nyelveket birják,  
előnyben részesíttetnek.

Kelt Ó-Szivacon, 1883. évi május hó 4-én.

Zsupanszky Ljubomir,

közs. jegyző.

Teichmann,

közs. bíró.

3-1

KLINGL & BAUMANN in WIEN.

## ! Messzelátó !

(Uj optikai zsebszerszám)  
turisták, hegyi és tanyai lakók stb. számára.



3-4 órányira  
tiszán a világo-  
san elmutat!

Ezen új találmányu messzelátó  
két optikai lencséből áll, melye-  
ket bármely sétatálcára ráerősíthetni  
s melyek aránylag jelentékenyen job-  
bak az eddigiekénél. Ezért köztetszésre is találtak és  
szabadban sétálóknak nélkülözhetlenek. — Árak: —

Messzelátó (tokban) zsebre dugható 1.25, fimo-  
mabb 1.75, legfinomabb, nagyobb lencsével 2.50.

Baroscop biztos és megbízható időmutató 2 frt.  
finomabb kiállításban 2.75.

Bormérő, mellyel a bor jobb vagy gyengébb  
minőségét rögtön felismerhetni 90 kr.

Pioscop. Uj szabadalmazott tejmérő, a tej minő-  
ségének rögtön felismerésére 1.75.

Fürdőhőmérő (új fajt.), hideg és meleg, ki-  
vált gyermekfürdők számára 75-150 kr.

Kis ritkafinom zseb-mikroszkop kitűnő jó 45.  
75 kr., nagyobb 3 frt. 450, 650 kr.

Kis csavargőzőök teljes utánzat, gőzörövel  
hajtható minden vízmedencében 350, 6, 12 frt.

Használati utasítás minden darabhoz ingyen.

Ismételadók nagyban vételnél gyári áron kapják.

Szétküldés utánvétellel:

Klingl & Baumann Wien I, Tegethoffstrasse Nr. 3.

Uj képes árjegyzék 200 szép illusztrációval „csupa  
újdonosság“ 15 krnyi bélyegért bérmentve küldetik.

6-1

576. sz.

kg. 1883

## Pályázat.

Ó-Szivac község képviselő testületének 32.  
ex 1883. közgy. számú határozatához képest  
Zányi Kálmán leköszönése folytán üresedésbe  
jött segédjegyzői állomásra ezennel pályázat hir-  
dettek.

Ezen állomás, a mellyel évi 500 foritnyi  
készpénz fizetés van egybekötve, Bács Bodrogh  
t. e. vármegye tekintetes bizottságának 1878. évi  
december 17-én 755/1878. bizotts. sz. a kelt ren-  
deletének szem előtt tartása mellett, f. évi május  
hó 22-én d. e. 8 órakor fog betöltetni.

Azon pályázók, a kik a hivatalos nyelven  
kívül az itt divó német és szerb nyelveket birják,  
előnyben részesíttetnek.

Kelt Ó-Szivacon, 1883. május hó 4-én.

Zsupanszky Ljubomir,

közs. jegyző.

Teichmann,

közs. bíró.

3-1

# MATTONI-FÉLE GIESSHÜBLER

legtisztább égvényes

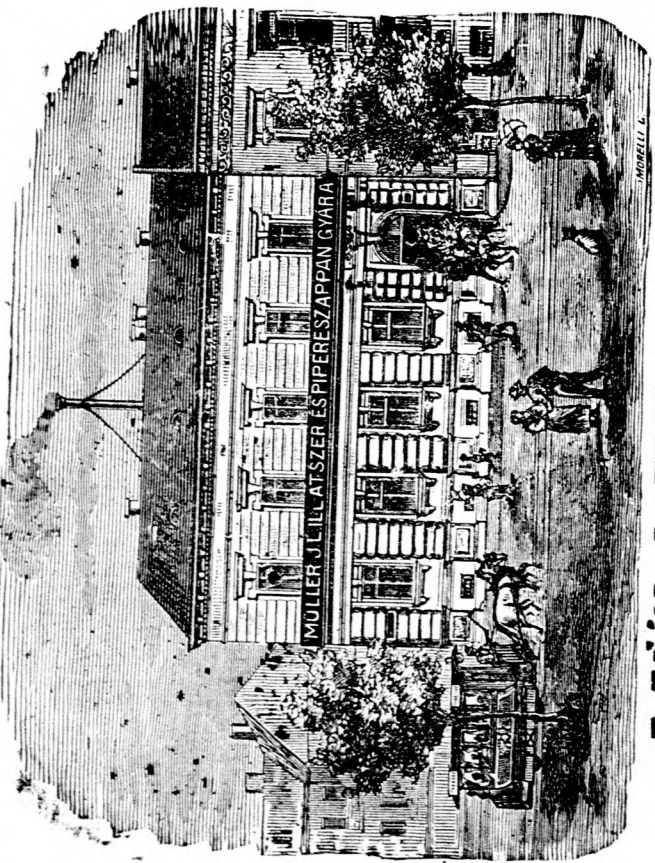
## SAVANYU-KÚT

legjobb Asztali-és üdítő ital,

kitűnő hatásának bizonyított köhögésnél, gége bajoknál,  
gyomor-és hólyag hurutnál.

ÉDECSEK (az emésztés elősegítésére).

Mattoni Henrik, Karlsbadban (Csehország).



# MÜLLER J. L. ILLATSZER-ÉSPIPERE-SZAPPAN-GYÁROS BUDAPEST.

Gyár: VII. Rottenbiller-utca 36. sz. a., saját ház.  
Raktár: IV. Koronaherezeg-utca 2. sz. a., „Virágkirdnyéhoz“.

Ajánlom saját gyártmányu illatszerimemet és  
adassér, mint a t. fogyasztó közönségnek posta útján rendelésre.

Papíre-szappanaimat egy nagyban el-  
adassér, mint a t. fogyasztó közönségnek posta útján rendelésre.

Pompadour Creme.  
Ezen szer, mellyel a híres Pompa-  
dour-esszony esodaszességét késő ág-  
koráig főni tudta tartani, anélkül,  
hogy az egészségének ártott volna,  
általán eredeti tisztaságban állít-  
ták elő, s azt a tisztelt hölgyvilágnak  
a legújabb kiadásban ajánlatom. Egy  
teglalyél 1 frt 60 kr.

„Lia Lyss“,  
a legfinomabb, a keskenyebb illatszer, mely  
illatának kellemes, erős és tartós  
illatát ki: magója 1 frt 50 kr. és 3 frt.

Eau de Cologne,  
saját gyártmányu. Kitűnő szer fog- és fogfájás el-  
szűrésére, a legújabb kiadásban állít-  
ták elő, s a pohárságot és a szobákat megrészegítőnek  
ezen szerrel közzé. Vízrel vegyítve a szob-  
ákat megrészegítőnek. Kis üvegek 50 kr., nagy-  
obbok 1 frt 50 kr.

Flours, d'Orange, Opopanax, Rézada, Tubu-  
ros, Fehér-rózsa, Molar-rózsa, Chypre, Fleurs  
de St. J. Marichale, Mille Filles, Jasmin,  
Jasmin, Marichale, Mille Filles, Ylang-ylang,  
Ylang-ylang, Violettes de Parme, Magója  
1 frt 50 kr. és 2 frt 50 kr.

Salicil szájvíz és fogpor.  
Kiváló hatással bír a beteg foghús megrészegítésén  
s a fogakról az idegen alkatrészeket eltávolítja.  
Egy üveg szájvíz 80 kr., kis üvegek 50 kr., egy  
doboz fogpor 80 kr.

Brillantine.  
Folyadék hajszögű kenőcs, mely a szálak és hajsz-  
vámot a haj fényét és lágyaságát eladja, s a ki-  
hullástól és törékenységtől is megóvja. — Egy kis  
üveget 70 kr., nagy üveget 1 frt.

Postai megrendelések utánvétellel pontosan teljesíttetnek.  
Arjegyzéket kívánatra bérmentve küldök.  
Mindencikk ezen helyezett védjegyvel van ellátva, valóságát az alábbi  
Fentebbi gyártmányok részben az alábbi gyártott cégnél kaphatók:



## Zomborban:

Gallé Emil és Michelsz Gyula irattal.

15-15